

Posudek habilitační práce

Autor: Ing. Jana Tepperová, Ph.D.

Název práce (monografie): Daň z příjmů a pojistné na sociální zabezpečení

Zaměření práce

Předložená práce se věnuje problematice daně z příjmů a pojistnému na sociální zabezpečení. To je sama o sobě oblast značně široká a autorka ji proto dále omezuje na problematiku „souvislostí a kolizí v národním a mezinárodním kontextu“. Práce je rozkročena mezi praktickou hospodářskou politikou a diskusí právních aspektů kolizí a souvislostí, což ji na jednu stranu činí čtivou, ale na druhou stranu poměrně široce rozkročenou. Své uplatnění tak může najít jak pro potřeby „daňových praktiků“, kterým ukáže širší souvislosti daní z pohledu hospodářské politiky, tak druhému táboru čtenářů, mezi kterými se vidím i já a kterému otevře dílčí aspekty daňového práva, které většinou úmyslně opomíjí.

Je zřejmé, že práce je založena na vlastních dřívějších textech, které autorka pro potřeby monografie vybrala a vhodně vzájemně propojila. Tento přístup je vhodný, umožňuje monograficky pojmut poznatky, které se shromažďovaly delší dobu a jejichž souhrnné uvedení umožňuje vnést prvek synergie mezi jinak izolovaná zjištění. Přístup však s sebou nese i nevýhodu toho, že struktura práce je určena předchozími výzkumy, které ne vždy musí stoprocentně zapadat do konceptu monografie a které by v některých pasážích chtělo více prohloubit. Z naznačených dvou pohledů hodnocení u předložené monografie více vnímám pozitivní vliv minulých kvalitních výzkumů a snahu zasadit je do jednodušší celku. Pokud se někde vyskytují nějaké (subjektivní) nedostatky, snažím se na ně dále v posudku upozornit.

Formální zpracování

Předložená monografie po formální stránce splňuje všechny požadavky kladené na odborné publikace. Zejména jasně vymezuje cíl, diskutuje metody a dosavadní přístupy, představuje vlastní přínos autorky, je přehledně a logicky strukturovaná a čerpá ze standardní domácí a zahraniční akademické literatury. Z mého pohledu mohla autorka více doprovázet text grafy a tabulkami. V částech, které se věnují mezinárodnímu kontextu, mohly schémata či vývojové diagramy více doprovázet mnohdy komplexní přístupy a řešení.

Metodologický přístup

Domnívám se, že po metodologické stránce je publikace na adekvátní úrovni pro tento typ práce. S ohledem na charakter práce a heterogenitu zkoumané oblasti je přirozené, že autorka využívá více vědeckých metod, které vzájemně kombinuje. Patří mezi ně zejména textová analýza, komparace, dedukce a indukce. V určitých pasážích textu je využito základních metod popisné statistiky a v úvodu nepopsaných simulačních a mikrosimulačních metod. Tyto se v práci přitom vyskytují spíše okrajově a jejich případné vyloučení, s ohledem na jejich spíše skromnější popis a dopad, by podle mého názoru nemělo na kvalitu monografie negativní vliv.

Obsahové zpracování

Autorka dělí práci do pěti základních kapitol, přičemž jejich vzájemná provázanost je spíše nižší, kapitoly tvoří odborný text samy o sobě. Snaha text provázat a zároveň čtenáře upozornit na jednotlivé konotace řešené dále v textu je přítomna v kapitole první. Autorka zde definuje daně a pojistné a vymezuje je z pohledu mezinárodních koordinačních aktivit.

Druhá kapitola se věnuje problematice zdanění z pohledu ČR, kde ukazuje základní vývoj a diskutuje vybraná specifika včetně dopadů změn (str. 31 je asi chyba ve větě „Převod odečitatelných položek ... v roce 2016 ...“). Kapitola 2.2 je sice zajímavá, ale z pohledu použité metodologie se jedná spíše o výjimku a není zřejmé, proč stejným způsobem neposuzuje i jiné v práci diskutované změny. Možná bych doporučil lepší název obrázku 4 tak, aby bylo jasné, že jde o průměrné zatížení daných skupin a že jde o simulaci. Není ani zcela zřejmé, co přesně daný obrázek vyjadřuje – jde o průměrné zatížení příjmu daněmi (proč má 10. decil zdanění tak velké?) nebo jde o distribuci daňové povinnosti? Velmi oceňuji kapitolu 2.3 a zejména pak její část, která upozorňuje na nutnost jasně definovaných kompetencí a zodpovědností v rámci projektového řízení zavádění JIM. S ohledem na znalost administrativních nákladů zdanění (viz dřívější publikace členů katedry) mohly být více diskutovány i případné náklady přínosy dnešních oddělených a případně sloučeného systému. Z pohledu formátu úplně nerozumím potřebě používat kurzívu v textu kapitoly.

Třetí kapitola řeší smlouvy o zamezení dvojího zdanění a koordinaci pojistných sociálních systémů z pohledu zemí EU. Autorka zde uvádí (str. 71) že důvodem koordinace je snaha vyhnout se dvojímu zdanění, ale opomíjí i možnost vyhnout se zdanění úplně. Znamená to, že současná národní nastavení neumožňují, aby se poplatník dostal do situace, kdy se zdanění zcela vyhne? Autorka se věnuje primárně odvodové straně a i přes to, že koordinace je nazírána pohledem migrujícího pracovníka, mohla naznačit poslední vývoj koordinačních aktivit z pohledu příjmové adekvátnosti sociálních systémů. Není to chyba, pouze mohla být daná problematika zasazena do širšího kontextu. Velmi se mi líbila kapitola 3.5.3, která na praktickém případě ČR a Dánska ukazuje kolizní nastavení daňových odvodů.

Obdobná problematika, z pohledu mimoevropských zemí, je diskutována ve čtvrté kapitole. Pro čtenáře, který se danou problematiku primárně nezajímá, je to určité zpestření dosavadního textu.

Pátá kapitola vhodně uzavírá monografii o zdanění práce pohledem z ČR. Autorka ukazuje možnosti, ve kterých se migrující pracovník v ČR může ocitnout. Subjektivně mám ke kapitole dvě drobné připomínky. Zaprvé, kapitola ukazuje význam koordinace z pohledu českého práva, ale například neuvádí úplnou informaci (str. 114), kdy i při kratší době pojištění než 35 let vzniká nárok na starobní důchod (viz §29, odst. 2 zákona 155/1995 Sb.). Druhá výtka se týká orientace v textu. Je zřejmé, že autorka zná všechny možnosti, kde se migrující pracovník v českém právním systému může ocitnout, ale mohla by čtenáři neznalému problematiku pomoci s orientací se v těchto možnostech. Kupříkladu větším rozsahem modelových příkladů a uváděním schémat, která tyto situace člení s ohledem na rezidenci, občanství, délku pobytu a jiné myslitelné aspekty.

Závěr

Předloženou monografii hodnotím pozitivně. Autorka v celé její šíři prokazuje znalost řešené problematiky, vhodné užití metod výzkumu a schopnost vyvozovat závěry a doporučení na základě zjištěného. Ke kvalitě monografie přispívá i snaha o zajištění čtivosti textu a důraz na formální náležitosti. I s ohledem na to, že autorka se dané problematice dlouhodobě výzkumně věnuje, že dílčí výsledky obhájila na domácích, či zahraničních odborných fórech a že výsledky je schopna dostat do recenzovaných odborných publikací, se domnívám, že posuzovanou práci lze hodnotit jako povedenou. **Celkově proto soudím, že předložená práce splňuje podmínky kladené na habilitační práce v rámci řízení na VŠE v Praze a doporučuji proto pokračovat v habilitačním řízení.**

V Brně 11.3.2020

doc. Ing. Robert Jahoda, Ph.D.

Masarykova univerzita

Ekonomicko-správní fakulta